



Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelu maataloudessa 2016-2021

Tarja Haaranen, YM
Maatalouden eväitä Uudenmaan
vesienhoidontoimenpideohjelman
valmisteluun
Helsinki 24.2.2014

<p>Tarkistetaan vesien nykytila sekä kuormitus ja muut paineet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alle hyvän tilan olevat alueet ja ne joilla hyvä/erinomainen tila heiketä • Eri toimintojen merkitys tilavajeen aiheuttajina
<p>Analysoidaan 1. kauden suunnitelmien toteutuminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toimenpiteiden toteutumistilanne ja esteet toteutumiselle • Toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuus
<p>Määritetään vesien tilan parantamistarpeet ja erityistarpeet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yleiset ympäristötavoitteet (ml. erityisalueet) • Kuormituksen ja muiden paineiden vähentämistarve hyvän tilan saavuttamiseksi
<p>Tarkistetaan vesienhoidon toimenpiteet ja vaihtoehdot Määritellään toimenpideyhdistelmät</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eri sektoreiden toimenpiteet ja ohjauskeinot • Kustannukset toimenpiteittäin • Toimenpiteiden vaikutukset (ml. kuormituksen aleneminen) • Ilmaston muutoksen huomioiminen • TRHS ja MHS ja luontodirektiivien yhteensovittaminen
<p>Arvioidaan ympäristötavoitteiden saavuttaminen ja poikkeamistarve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Saavutetaanko toimenpideyhdistelmillä hyvä tila vuonna 2021 • Määritellään mahdolliset aikataulupidennykset vuoteen 2027 ja perustellaan ne • Muut poikkeamistarpeet ml. uudet hankkeet
<p>Kootaan yhteenveto toimenpiteistä ja ympäristötavoitteista</p>	<ul style="list-style-type: none"> • summataulukot toimenpiteistä ja niiden kustannuksista • summataulukot tavoitteista
<p>Arvioidaan toimenpideohjelman ympäristövaikutukset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • toimenpidekokonaisuuksien/vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen hyötyjen arviointi(kehikko) sidosryhmäyhteistyössä • SOVA menettelyn osana • kuuleminen

Vesienhoidon toimenpiteiden suunnitteluprosessin päävaiheet

Vesienhoidon suunnittelun aikataulua

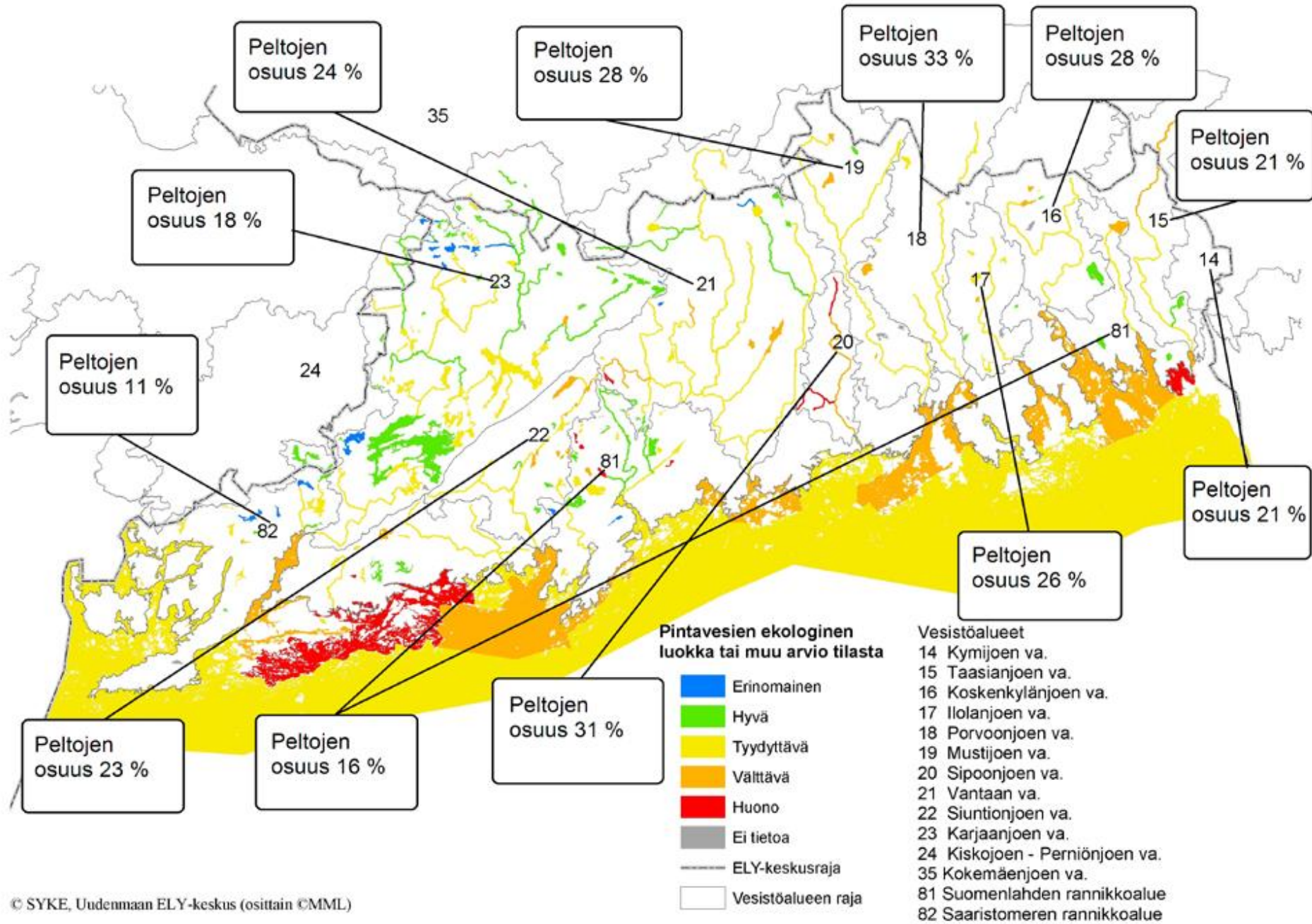
- ELYjen työ VHS -suunnitelmaluonnosten valmistelua varten valmis 4/2014
- Koordinoivat ELYt kokoavat suunnitelmaehdotukset
- Vesienhoitosuunnitelmaehdotusten kuuleminen ja lausunnot 10/2014-3/2015
- Valtakunnallinen sidosryhmätilaisuus lokakuu 2014
- Ehdotusten tarkistaminen kuulemisen ja lausuntojen perusteella
- Valtioneuvostokäsittelyn valmistelu syksy 2015 ja valtioneuvostokäsittely joulukuu 2015

Maatalous Uudellamaalla

- Peltoala noin 180 000 ha, noin 3800 tilaa.
- Tilakoko maan suurin, hieman alle 50 ha.
- Noin 80 % tiloista on kasvinviljelytiloja, eniten viljanviljelyä.
- Kotieläintiloja vähän, pääosa lypsykarjatiloja.
- Hevosia on paljon.
- Selkeästi kaksi eri ryhmää: päätoimiset viljelijät sekä osa-aikaiset ja monialaiset, joilla myös muuta liiketoimintaa.
- Luomua noin 20 000 ha, mikä on 11 % peltoalasta.

Vesien tila Uudellamaalla

- Vesistöt ovat pääosin tyydyttävässä ekologisessa tilassa.
- Jokien tila Uudellamaalla huonompi kuin keskimäärin muualla Suomessa, sillä vain viidesosa Uudenmaan joista on hyvässä tai erinomaisessa ekologisessa tilassa.
- Hyvään tai erinomaiseen luokitukseen kuuluvia järviä paljon.
- Rannikkovedet tyydyttävässä tai välttävässä luokassa.



Ensimmäiseltä suunnittelukaudelta saatu palaute

- Yleistasoisempia ohjeita.
- Toimenpiteiden vaikutusten arviointi vaikeaa.
- Toimenpiteiden kustannustehokkuudesta parempia arvioita.
- Toimenpiteiden toteutumisen vaikutuksista kustannus-hyötyanalyysia.
- Taustakuormituksen kuten hulevesien, jätevesilietteiden ja viherrakentamisen osuus kuormituksesta jää huomioimatta.

Maatalouteen liittyvät kysymykset komission bilateraaleuvotteluissa

- Nitraattidirektiivin yhteys vesienhoidonsuunnitteluun
- Miten Suomi korjaa maatalouden perustoimenpiteiden kuilua?
- Miten hydromorfologisia vaikutuksia ja kompensatiota käsitellään vesilaissa?
- Lannan varastoinnin vaatimusten toteutuminen
- Mitä standardeja nitraatille ja fosforille on asetettu vesien hyvän tilan arvioinnissa?
- Miten CAP rahoitus kohdennetaan?

Perustoimenpiteet

- Nitraattiasetuksen mukaiset toimenpiteet
 - Asetus uudistettavana, uusi voimaan 2015 alussa
- Täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
 - Pientareet, viljely hyvän maatalouskäytännön mukaan, kesantojen hoito
- Eläinsuojien ympäristölupien mukaiset toimenpiteet
 - Eläinsuojien ympäristölupamenettelyn kehittämishanke
- Kasvinsuojelulainsäädännön mukaiset toimenpiteet
 - Levityskaluston testaus, koulutus

Täydentävät toimenpiteet

Viherryttämistoimenpiteen ekologinen ala

Tilalla on oltava 5 % maatalousmaan määrästä ekologista alaa, jota voivat olla esimerkiksi kesannot.

Maatalouden suojavyöhykkeet

Suojavyöhykkeen voi perustaa vesistön tai valtaojan varsilla ja Natura 2000 –alueiden pelloille. Monivuotista heinä- ja nurmikasvillisuutta, ei saa levittää lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita. Kasvusto on korjattava vuosittain niittämällä tai laiduntamalla.

Maatalouden kosteikot ja laskeutusaltaat

Patoamalla tai kaivamalla tehty kosteikko tai laskeutusallas, jonka yhtenä tarkoituksena on maataloudesta aiheutuvan vesistökuormituksen pienentäminen.

Peltojen talviaikainen eroosiontorjunta

Talviaikaisen kasvipeitteisyyden mukaiset tukikelpoiset toimenpiteet, luonnonhoitopeltojen nurmet ja turvepeltojen nurmiviljely.

Ravinteiden käytön hallinta

Lannoittaminen viljelykasvien kasvutarpeiden mukaisesti sekä lannoituksen perustuminen maaperän ravinneanalyysiin.
Puutarhakasvien vähennetty lannoitus voidaan laskea mukaan.

Peltoviljelyn pohjavesien suojelutoimenpiteet

Peltoviljelyn pohjavesille aiheuttaman kuormituksen vähentäminen pohjavesialueille perustettavien suojavyöhykkeiden ja monivuotisten ympäristönurmien avulla.

Lannan ja orgaanisten ainesten ympäristöystävällinen käyttö
Tilalla käytettävä lietelanta, virtsa, lannasta erotettu nestejäte tai nestemäinen orgaaninen lannoitevalmiste levitetään sijoittavalla tai multaavalla kalustolla. Kasvuston perustamisen yhteydessä lanta mullataan. Peltolohkolle voidaan myös lisätä orgaanisia aineksia, jotka voivat olla lannoitevalmistelain mukaisia orgaanisia lannoitteita, maanparannusaineita tai kasvualustoja, joissa orgaanisen aineksen osuus on vähintään 20 %.

Lannan prosessointi

Lannan käsittely ja jalostaminen lannan levitysalan ja ravinteiden hyötykäytön lisäämiseksi. Esimerkiksi lannan mekaaninen ja kemiallinen separointi, biokaasutus, kompostointi ja lannan tuotteistaminen lannoitteiksi.

Peltojen käyttötarkoituksen muutos

Peltojen käyttötarkoituksen muutos niin, ettei peltoja muokata, lannoiteta eikä kuivatussyvyyttä lisätä. Esimerkiksi maisemaan soveltuva metsitys.

Tilakohtainen neuvonta

Maa- ja turkistiloilla tehtävä vesiensuojeluun ja ravinteiden käytön tehostamiseen liittyvä tilakohtainen ympäristöneuvonta.

Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen

Saneerauskasvien avulla voidaan torjua biologisesti sokerijuurikkaiden, perunan ja vihannesten maassa eläviä tuholaisia ja vähentää näin kasvinsuojeluaineiden käyttöä. Puutarhakasvien vaihtoehtoisessa kasvinsuojelussa käytetään kehittyneitä biologisia ja mekaanisia torjuntamenetelmiä kasvinsuojeluaineiden sijasta.

Säätösalaajitus ja –kastelu turvepelloilla

Salaojitus, jonka kuivatussyvyyttä voidaan säädellä.

Säätökastelu on yhdistetty kastelu- ja kuivatusmenetelmä, jossa käytetään hyväksi avo- ja salaojia. Säätökastelualueelle saadaan kasteluvettä luonnon vesistä pumppaamalla tai painovoimaisesti johtamalla. Kasteluvesi padotaan alueen ojastoihin säädettävien sulkupatojen tai säätökaivojen avulla.

Toimenpiteiden yksikkökustannukset

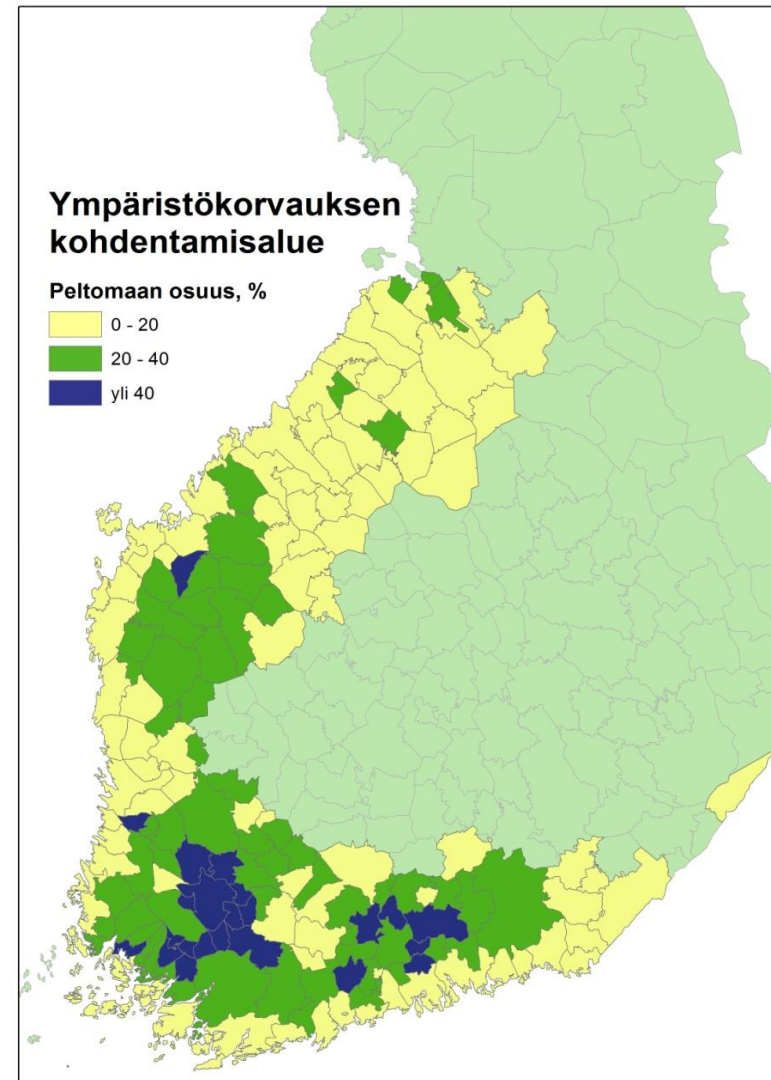
Maatalous	Yksikkö	Investointikustannus	Käyttökustannus	Kommentit
Viherryttämistoimenpiteiden ekologinen ala (U)	ha	-		
Maatalouden suojavyöhykkeet (V)	ha	-	516-459 €/ha (kohdentamisalue ja muu alue)	käyttök. sis. perustamiskustannukset
Maatalouden kosteikot ja laskeutusaltaat (V)	kpl	14 000 € (15 vuotta)	853 €/ha	investointi päivittämättä
Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen (U)	ha	-	Saneerauskasvit 449 €/ha Puutarhakasvit 377-601 €/ha	
Peltojen talviaikainen eroosion torjunta (V)	ha	-	6-66 €/ha laskenta kesken	
Säätösalaajitus ja -kastelu turvepelloilla (V)	ha	-	Ojituksen hoito 78 €/ha Kastelu 295€/ha	
Ravinteiden käytön hallinta (V/U)	ha	-	74 €/ha peltokasvi 324 €/ha puutarhakasvit	
Lannan ja orgaanisen aineksen ympäristöystävällinen käyttö (V/U)	ha	-	43 €/ha	
Maatalouden tilakohtainen neuvonta (V)	tilaneuvontakäynti	-	n. x00 € / tilaneuvontakäynti	
Lannan prosessointi (V/U)	kuutiota	30 000 € / erottelulaitte (15 vuotta)	1 €/m ³	
Peltoviljelyn pohjavesien suojelutoimenpiteet (V)	muodostuma lkm	-	Nurmet 63 € /ha Suojav. 516 -459 €/ha	

Toimenpiteiden kohdentaminen

- Vesien tilan parantamiseksi on välttämätöntä kohdentaa oikeat vesiensuojelutoimenpiteet oikeille paikoille sekä alueellisesti että tilakohtaisesti. Tällöin myös taloudelliset panokset tuottavat parhaan hyödyn.
- Valuma-alueetasolla tehokkaimpia vesiensuojelutoimia kohdennetaan niiden vesistöjen valuma-alueille, joiden vesien ekologinen tila on hyvää huonompi.
- Maatalouden ympäristökorvauksessa toimenpiteiden kohdennus toteutetaan alueellisesti Suomenlahteen, Saaristomereen, Selkämereen ja Perämereen laskevien jokivesistöjen ensimmäisen jakovaiheen valuma-alueilla oleville pelloille.

Ympäristökorvauksen kohdentamisalue

- Alue on määritelty ottaen huomioon pintavesien ekologinen tila sisävesissä sekä rannikkovesien tila sekä peltojen osuus valuma-alueen pinta-alasta.
- Ympäristökorvauksen toimenpiteet, joiden toteutusta painotetaan tälle alueelle, ovat talviaikainen kasvipeitteisyys, suojavyöhykkeet, luonnonhoitopellot ja happamien sulfaattimaiden monivuotiset ympäristönurmet.



Toimenpiteiden kohdentaminen

- Kohdentamista edistetään myös neuvontatoimenpiteeseen kuuluvilla tilakohtaisilla neuvontakäynneillä, jolloin neuvoja voi ympäristökartoituksen, erilaisten paikkatietoaineistojen ja maastokäyntien perusteella ohjata vesiensuojelullisesti tehokkaidentoimien valintaa ja sijoittamista oikeisiin kohteisiin.
- Ekologiselta tilaltaan hyvää huonommassa tilassa olevien vesistöjen valuma-alueilla toimenpiteitä kohdennetaan ensisijaisesti peltojen eroosioherkkyyden (maalaji- ja kaltevuustietojen) tai maaperän happamuuden sekä vesistön läheisyyden perusteella. Kalteville ja vesistön lähellä sijaitseville sekä tulvaherkille peltolohkoille tehokkaimpia toimenpiteitä ovat suojavyöhykkeet, peltojen talviaikainen eroosiontorjunta ja peltojen käyttötarkoituksen muutos.

Toimenpiteiden kohdentaminen

- Kohdentamisessa käytetään myös suojavyöhykkeiden, kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuskohteiden yleissuunnitelmia ja tietoja kotieläintalouden ja erikoisviljelyn keskittymistä sekä pellon viljelyhistoriasta ja viljavuustutkimuksista.
- Alueilla, joilla peltojen P-luvut ovat korkeita painotetaan toimenpiteitä, joilla peltojen ylimääräistä fosforimäärää voidaan vähentää. Toimenpiteisiin kuuluu esimerkiksi lannan ympäristöystävällinen käyttö.

Arviointiasteikko: erittäin tehokas, melko tehokas, hieman tehokas ja ei tehokas

Toimenpiteiden tehokkuus

Toimenpiteen nimi	Toimenpiteen tehokkuus						Toteuttamiskelpoisuus	Muuta
	Ravinnekuormituksen vähentäminen	Orgaanisen aineen/kiintoainekuormituksen vähentäminen	Haitallisten aineiden kuormituksen vähentäminen	HyMo-paineiden vähentäminen	Pohjavesien riskien vähentäminen	Happamuuskuormituksen vähentäminen		
Viherryttämistoimenpiteiden ekologinen ala	Tehokas	Tehokas	Hieman	Ei	Hieman	Hieman	Helposti toteutettava	Muiden ympäristötavoitteiden kannalta hyvä toimenpide
Maatalouden suojavaivohyökkeet	Tehokas	Tehokas	Tehokas	Hieman	Erittäin tehokas pohjavesialueella	Hieman	Helposti toteutettava	Korjuukaluston puute ja niittojätteen rajalliset käyttömahdollisuudet rajoittavat toteuttamismahdollisuuksia. Tarvitaan niittojätteen poiskuljetus.
Maatalouden kosteikot	Melko tehokas	Tehokas	Hieman	Tehokas	Ei	Tehokas	Luontaiseen paikkaan helposti toteutettava, maanomistusasiat haastavia	Teknisesti ja taloudellisesti haastavaa saada toteutettua
Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen	Ei	Ei	Melko tehokas	Ei	Hieman	Ei arvioitu	Toteuttamiskelpoinen	
Peltojen talviaikainen eroosion torjunta	Erittäin tehokas	Erittäin tehokas	Hieman	Ei	Hieman	Tehokas	Helposti toteutettava	Muiden ympäristötavoitteiden kannalta hyvä toimenpide
Säätösalaajitus ja -kastelu turvapeltoilla	Melko tehokas	Melko tehokas	Erittäin tehokas (säätökastelu). Tehokas (säätösalaajitus)	Ei	Tehokas happamilla sulfaattimaililla	Ei arvioitu	Toteuttamiskelpoinen, mutta kallis. Tarvitaan tietoa kaltevuudesta ja maalajista	Vaatii investointeja
Ravinteiden käytön hallinta (ravinnetaseet, kasvin tarpeen mukainen lannoitus)	Tehokas	Ei	Ei	Ei	Tehokas typen ja nitraatin osalta	Ei arvioitu	Toteuttamiskelpoinen	
Lannan ympäristöystävällinen käyttö	Tehokas	Ei	Ei	Ei	Melko tehokas	Ei arvioitu	Toteuttamiskelpoinen	
Peltojen käyttötarkoituksen muutos	Ei arvioitu							
Maatalouden tilakohtainen neuvonta	Väliillisesti tehokas	Väliillisesti tehokas	Väliillisesti tehokas	Väliillisesti tehokas	Väliillisesti tehokas	Väliillisesti tehokas	Toteuttamiskelpoinen	Vaatii neuvokoulutusta
Lannan prosessointi	Melko tehokas	Ei	Ei	Ei	Ei	Ei arvioitu	Toteuttamiskelpoinen	Ei onnistu ilman laiteinvestointeja ja vaatii tekniikan lisäkehittämistä
Peltoviljelyn pohjavesien suojeleutoimenpiteet	Melko tehokas	Ei	Melko tehokas YM	Ei	Tehokas	Ei arvioitu	Helposti toteutettava	

Toimenpiteiden vaikutusten arviointiasteikko

Toimenpiteen vaikutus...	VAIKUTUS				
	+2	+1	0	-1	-2
Pintaveden ekologiseen tilaan	Parantaa merkittävästi pintaveden ekologista tilaa	Parantaa hieman pintaveden ekologista tilaa	Ei vaikutusta pintaveden ekologiseen tilaan	Heikentää hieman pintaveden ekologista tilaa	Heikentää merkittävästi pintaveden ekologista tilaa
Pintaveden kemialliseen tilaan	Parantaa merkittävästi pintaveden kemiallista tilaa	Parantaa hieman pintaveden kemiallista tilaa	Ei vaikutusta pintaveden kemialliseen tilaan	Heikentää hieman pintaveden kemiallista tilaa	Heikentää merkittävästi pintaveden kemiallista tilaa
Tulvariskiін	Edistää merkittävästi varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Edistää hieman varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Ei vaikutusta varautumiseen ja sopeutumiseen poikkeuksellisten vesiolojen suhteen	Heikentää hieman varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Heikentää merkittävästi varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin
Kuivuusriskiін	Edistää merkittävästi varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Edistää hieman varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Ei vaikutusta varautumiseen ja sopeutumiseen poikkeuksellisten vesiolojen suhteen	Heikentää hieman varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin	Heikentää merkittävästi varautumista ja sopeutumista poikkeuksellisiin vesioloihin
Ilmastonmuutokseen varautumiseen	Parantaa merkittävästi ilmastonmuutokseen varautumista ja sopeutumista	Parantaa hieman ilmastonmuutoksen varautumista ja sopeutumista	Ei vaikutusta ilmastonmuutoksen suhteen	Heikentää hieman ilmastonmuutoksen varautumista ja sopeutumista	Heikentää merkittävästi ilmastonmuutoksen varautumista ja sopeutumista
Monimuotoisuuteen	Lisää merkittävästi monimuotoisuutta	Lisää hieman monimuotoisuutta lisäävä vaikutus	Ei vaikutusta monimuotoisuuteen	Heikentää hieman monimuotoisuutta	Heikentää merkittävästi monimuotoisuutta
Hygieniaan	Parantaa merkittävästi vesistön hygieniää	Parantaa hieman vesistön hygieniää	Ei vaikutusta vesistön hygieniaan	Heikentää hieman vesistön hygieniää	Heikentää merkittävästi vesistön hygieniää
Maisemaan	Lisää merkittävästi maisemätyötä	Lisää hieman maisemätyötä	Ei vaikutusta maisemaan	Aiheuttaa hieman maisemahaittoja	Aiheuttaa merkittävästi maisemahaittoja

Toimenpiteiden vaikutus ympäristön tilaan

TOIMENPITEEN VAIKUTUS...	Pintaveden ekologinen tila	Pintaveden kemiallinen tila	Tulvariski	kuivuusriski	Ilmastomuutokseen varautuminen	Monimuotoisuus	Hygienia	Maisema	Lisätietoa
TOIMENPIDE									
Viherryttämistoimenpiteiden ekologinen ala	1	0	0	0	0	1	0	0	
Maatalouden suojavyöhykkeet	1	1	1	0	2	2	0	2	
Maatalouden kosteikot	1	0	1	1	-1	2	0	2	
Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen	0	1	0	0	0	1	0	0	
Peltojen talviaikainen eroosion torjunta	2	0	1	0	2	2	0	2	
Säätösalaajitus ja -kastelu turvepelloilla	1	2	1	1	1	0	0	0	Ilmastomuutos: Turvemaidilla vedenpinnan nosto vähentää CO ₂ -päästöjä
Ravinteiden käytön hallinta	1	0	0	0	1	0	0	0	
Lannan ympäristöystävällinen käyttö	1	0	0	0	1	1	0	0	
Peltojen käyttötarkoituksen muutos	Ei arvioida								
Maatalouden tilakohtainen neuvonta	Ei arvioida								
Lannan prosessointi	1	0	0	0	1	0	1	0	Hygienia: Osa menetelmistä parantaa lannan hygienistä laatua
Peltoviljelyn pohjavesien suojelutoimenpiteet	1	1	0	0	1	1	1	0	

Taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia

- Taloudelliset vaikutukset viljelijöille voivat vaihdella vuosittain ja tapauskohtaisesti. Julkisten varojen käyttö on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi
- Kosteikot, laskeutusaltaat ja suojaväyhykkeet pienentävät tuotannollista peltopinta-alaa, jollei esimerkiksi kosteikkoa pystytä perustamaan alueelle, joka ei ole viljeltyä peltoa. Siihen määrään nähden, mitä peltomaata häviää teiden ym. rakentamisen vuoksi, on pinta-alan menetys pieni.
- Tilat voivat joutuvat vuokraamaan peltoalaa pohjavesialueiden ja fosforiluokaltaan korkeiden lohkojen ulkopuolelta lannan levitystä ja käsittelyä varten. Lannan kuljettaminen lisää kuljetuskustannuksia.

Taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia

- Toimenpiteistä aiheutuu viljelijöille myös säästöjä. Peltojen muokkauskertojen väheneminen voi säästää polttoainekuluja ja orgaanisen lannoituksen lisääntyminen sekä lannoituksen tarkentaminen vähentää lannoitekustannuksia. Orgaanisen aineen lisääntyminen pellossa voi parantaa maan rakennetta ja sitä kautta pellon tuottokykyä.
- Vesien tilan paraneminen lisää merkittävästi vesien virkistyskäyttömahdollisuuksia ja parantaa asuinympäristön viihtyisyyttä. Vesistöjen kunnostaminen nostaa niiden rannoilla sijaitsevien kiinteistöjen arvoa.
- Vesien tilan paraneminen lisää maatalouteen suunnattujen tukien yleistä hyväksyttävyyttä.

Taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia

- Toimenpiteiden toteuttamisella voi olla vaikutusta maaseutuväestön työllisyyteen. Urakointia suorittavien yritysten palvelujen kysyntää voi lisätä kosteikkojen rakentaminen, säätösalaajitus ja lannan jatkojalostus ja levittäminen.
- Toimenpiteillä voi olla positiivisia vaikutuksia viihtyvyyteen, yhdyskuntarakenteeseen ja maisemakuvaan. Vesien tilan paraneminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääntyminen luovat nykyistä parempia edellytyksiä maaseutu ympäristöön, kestävästi tuotettuun ruokaan ja luontoelämyksiin perustuvalla yritystoiminnalla.
- Yhteistyöhankkeet luovat positiivista henkeä ja lisäävät molemminpuolista ymmärtämystä viljelijöiden ja maaseudun muiden asukkaiden välille.



Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiitos!
